

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 15 päivänä elokuuta 2014

649/2014

Laki

sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain muuttamisesta

Annettu Helsingissä 8 päivänä elokuuta 2014

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain (590/2013) 2 §:n johdantokappale ja 7 kohta, 16 §:n 3 ja 4 momentti sekä 18, 30, 34 ja 36 § sekä
lisätään 2 §:ään uusi 8 kohta, 16 §:ään uusi 5 ja 6 momentti sekä lakiin uusi 20 a—20 e, 30 a, 31 a—31 c ja 34 a § seuraavasti:

2 §

Sovellettamisala

Tätä lakia sovelletaan niiden valvonta- ja seurantatehtävien hoitamiseen, jotka säädetään Energiaviraston tehtäviksi:

7) maakaasun sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/55/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/73/EY, jäljempänä *maakaasumarkkina-direktiivi*, nojalla annetuissa, suuntaviivoja koskevissa komission asetuksissa ja päätöksissä;

8) energian tukkumarkkinoiden eheydestä ja tarkasteltavuudesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o

1227/2011, jäljempänä *REMIT-asetus*, sekä sen nojalla annetuissa delegoiduissa säädöksissä ja täytäntöönpanosäädöksissä.

4 luku

Seuraamukset

16 §

Seuraamusmaksu

Seuraamusmaksu voidaan määrätä myös sille, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai jättää noudattamatta REMIT-asetuksen:

1) 3 artiklassa säädettyä kieltoa käydä sisäpiirikauppaa;

HE 50/2014
TaVM 7/2014
EV 75/2014

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) N:o 1227/2011 (32011R1227); EUVL L 326, 8.12.2011, s. 1

2) 4 artiklassa säädettyä sisäpiirintiedon julkaisuvelvoitetta; tai

3) 5 artiklassa säädettyä kieltoa manipuloida tai yrittää manipuloida markkinoita.

Seuraamusmaksu voidaan määrätä myös sellaiselle elinkeinonharjoittajalle, jolle elinkeinotoiminta, jossa rikkomus tai laiminlyönti on tapahtunut, on siirtynyt yrityskaupan tai muun yritysjärjestelyn seurauksena.

Seuraamusmaksua ei voida määrätä sille, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa. Maksua ei voida määrätä myöskään sille, jolle on samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio.

Maksua ei voida määrätä myöskään sille, johon kohdistuvaan samaa tekoa koskevaan esitykseen kilpailulaisissa (948/2011) tarkoitettun seuraamusmaksun määräämisestä on annettu ratkaisu.

18 §

Seuraamusmaksun suuruus

Seuraamusmaksun suuruuden määrittämisen tulee perustua kokonaisarviointiin, jossa on otettava huomioon rikkomuksen tai laiminlyönnin laatu ja laajuus, moitittavuuden aste sekä kestoaika. Seuraamusmaksu saa olla enintään 10 prosenttia oikeushenkilön liikevaihdosta viimeiseltä vuodelta, johon rikkomus tai laiminlyönti on ulottunut, ja luonnollisen henkilön osalta enintään 10 prosenttia hänen viimeksi toimitetun tuloverotuksen mukaisista tuloistaan, kuitenkin enintään 100 000 euroa.

Jos seuraamusmaksu määrätään oikeushenkilölle, joka on sähkö- tai maakaasualan yritys, liikevaihdon laskentaperusteena käytetään oikeushenkilön niiden sähkö- ja maakaasualan liiketoimintojen liikevaihtoja, joihin rikkomuksella tai laiminlyönnillä on ollut vaikutusta tai joihin sillä on pyritty vaikuttamaan. Jos rikkomukseen tai laiminlyöntiin syyllistynyt oikeushenkilö toimii osana vertikaalisesti integroitunutta yritystä, käytetään liikevaihdon laskentaperusteena vertikaalisesti integroituneen yrityksen niiden sähkö- ja maakaasualan liiketoimintojen liikevaihtoja, joihin rikkomuksella tai laiminlyönnillä

on ollut vaikutusta tai joihin sillä on pyritty vaikuttamaan.

20 a §

Rikemaksu

Energiavirasto voi määrätä rikemaksun elinkeinonharjoittajalle tai tämän puolesta toimivalle henkilölle, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai laiminlyö velvollisuuden:

1) toimittaa REMIT-asetuksen 8 artiklan nojalla annetussa täytäntöönpanosäädöksessä säädettyjä tietoja energian tukkumarkkinoilla suoritetuista liiketoimista tai kauppaa koskevista toimeksiannoista;

2) rekisteröityä REMIT-asetuksen 9 artiklan mukaisesti; tai

3) ilmoittaa REMIT-asetuksen 15 artiklan mukaisesti epäilyistä sisäpiirintiedon väärinkäytöstä tai markkinoiden manipuloinnista energian tukkumarkkinoilla.

Rikemaksun suuruus perustuu kokonaisarviointiin. Rikemaksun suuruutta arvioitaessa on otettava huomioon menettelyn laatu, laajuus ja kestoaika. Oikeushenkilölle määrätävä rikemaksu on vähintään 5 000 euroa ja enintään 100 000 euroa. Luonnolliselle henkilölle määrätävä rikemaksu on vähintään 500 euroa ja enintään 10 000 euroa.

Rikemaksu määrätään maksettavaksi valtiolle.

Rikemaksua ei voida määrätä sille, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa. Rikemaksua ei voida määrätä myöskään sille, jolle on samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio.

20 b §

Julkinen varoitus

Energiavirasto voi antaa ammattimaisesti tukkutasen energiatuotteilla liiketoimia järjestävälle henkilölle julkisen varoituksen, jos tämä tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo

tai laiminlyö REMIT-asetuksen 15 artiklan mukaisen velvollisuuden perustaa ja ylläpitää rikkomusten havaitsemiseksi vaadittavia tehokkaita järjestelyjä.

20 c §

Hallinnollisen seuraamuksen määräämättä jättäminen

Energiavirasto voi jättää seuraamusmaksun määräämisen esittämättä, rikemaksun määräämättä tai julkisen varoituksen antamatta, jos:

1) 16, 20 a tai 20 b §:ssä tarkoitettu on oma-aloitteisesti ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin rikkomuksen tai laiminlyönnin korjaamiseksi välittömästi sen havaittuaan ja ilmoittanut rikkomuksesta tai laiminlyönnistä viivytyksettä Energiavirastolle eikä rikkomus tai laiminlyönti ole vakava tai toistuva;

2) rikkomusta tai laiminlyöntiä on pidettävä vähäisenä; tai

3) seuraamusmaksun tai rikemaksun määräämistä taikka julkisen varoituksen antamista on muutoin pidettävä ilmeisen kohtuuttomana.

20 d §

Julkisen varoituksen määrääminen seuraamusmaksun sijaan

Energiavirasto voi 16 §:n 3 momentissa tarkoitettua seuraamusmaksun esittämisen sijaan antaa julkisen varoituksen, jos:

1) rikkomukseen tai laiminlyöntiin syyllistynyt on oma-aloitteisesti ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin rikkomuksen tai laiminlyönnin korjaamiseksi välittömästi sen havaittuaan ja ilmoittanut rikkomuksesta tai laiminlyönnistä viivytyksettä Energiavirastolle eikä rikkomus tai laiminlyönti ole vakava tai toistuva; tai

2) rikkomusta tai laiminlyöntiä on pidettävä vähäisenä.

20 e §

Rikemaksun ja julkisen varoituksen vanhentuminen

Rikemaksua tai julkista varoitusta ei saa määrätä, ellei rikkomuksesta tai laiminlyönnistä epäilty ole saanut tietoa häntä koskevan tutkinnan aloittamisesta viiden vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti tapahtui, tai jatkettua laiminlyönnin taikka rikkomuksen osalta viiden vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti päättyi. Energiaviraston toimenpiteet rikkomuksen tai laiminlyönnin tutkimiseksi aloittavat vanhentumisajan kulumisen alusta.

Rikemaksua tai julkista varoitusta ei saa määrätä, jos päätöstä sen määräämisestä ei ole tehty kymmenen vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti tapahtui, tai jatkettua rikkomuksen taikka laiminlyönnin osalta kymmenen vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti päättyi.

30 §

Energiaviraston tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus

Valvottavaa toimintaa harjoittavan elinkeinonharjoittajan ja REMIT-asetuksen 13 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettua henkilön tai päämiehen on annettava Energiavirastolle tässä laissa tarkoitettujen valvontatehtävien hoitamiseksi tarpeelliset tiedot ja asiakirjat. Tämän lisäksi Energiavirastolle on annettava muiden tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi tai kansainvälisten sopimusvelvoitteiden täyttämiseksi tarpeellisia tilasto- ja muita tietoja.

Energiaviraston asianomaisella virkämiehellä on oikeus tässä laissa tarkoitettua valvontatehtävän toteuttamiseksi sekä Energiaviraston antaman vahvistus- tai velvoitepäätöksen ja yhteistyövirastoasetuksessa tarkoitettua energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston antaman päätöksen, joka perustuu yhteistyövirastoasetuksen 8 artiklaan, noudattamisen valvomiseksi toimittaa tarkas-

tus valvottavaa toimintaa harjoittavan elinkeinonharjoittajan hallinnassa olevissa tiloissa. Tarkastusta ei kuitenkaan saa suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyssä tilassa. Tarkastusta toimittavalle virkamiehelle ja Energiaviraston valtuuttamalle muulle henkilölle on järjestettävä pääsy elinkeinonharjoittajan hallinnassa oleviin tiloihin sekä niihin sähkö- tai maakaasulaitteisiin ja -laitteistoihin, joilla voi olla merkitystä tässä laissa tarkoitettujen valvontatehtävien hoitamisessa. Tarkastusta toimittavalla virkamiehellä on oikeus tutkia elinkeinonharjoittajan asiakirjat ja data, joilla voi olla merkitystä tässä laissa tarkoitettujen valvontatehtävien hoitamisessa, ja ottaa niistä jäljennöksiä maksutta. Energiavirasto voi tarkastuksessa käyttää apunaan muita valtuuttamia henkilöitä. Tarkastuksessa on noudatettava, mitä hallintolain (434/2003) 39 §:ssä säädetään.

Energiavirastolla on oikeus tässä laissa tarkoitettujen valvontatehtävien hoitamiseksi kutsua kuultavaksi elinkeinonharjoittajan edustaja tai muu 1 momentissa tarkoitettu henkilö tai päämies, jos se on välttämätöntä tutkinnan kohteeseen liittyvien tietojen keräämistä varten. Kuulemiseen sovelletaan, mitä hallintolain säädetään asian suullisesta käsittelystä. Kutsun noudattamatta jättämisen perusteella ei voida asettaa tämän lain 31 §:ssä tarkoitettua uhkasakkoa.

30 a §

Oikeudenkäyntiasiamiehiä ja oikeudenkäyntiavustajia sekä asianajajia koskeva poikkeus Energiaviraston tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudesta

Poiketen siitä, mitä edellä 30 §:ssä säädetään, Energiavirastolla ei ole oikeutta saada asianajajista annetussa laissa (496/1958) tarkoitettuja asianajajalta tai hänen apulaiseltaan asiakasta koskevia tietoja, asiakirjoja tai tallenteita eikä tarkastaa niitä eikä muultakaan henkilöltä oikeudenkäyntiasiamies- tai oikeudenkäyntiavustajatehtävien hoitamisen yhteydessä saatuja tietoja, asiakirjoja tai tallenteita eikä tarkastaa niitä. Oikeudenkäyntiasiamies- ja oikeudenkäyntiavustajatehtäviksi luetaan varsinaisten oikeuden-

käyntiin liittyvien tehtävien lisäksi oikeudellinen neuvonta, joka koskee asiakkaan oikeudellista asemaa.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, Energiavirastolla on oikeus saada asianajajalta tai hänen apulaiseltaan asianajajan asiakasta koskevia 30 §:ssä tarkoitettuja tietoja, asiakirjoja ja tallenteita, jotka ovat tarpeen REMIT-asetukseen liittyvän valvontatehtävän hoitamiseksi, ja ottaa niistä jäljennöksiä. Energiavirastolla on lisäksi oikeus saada tässä pykälässä tarkoitettulta henkilöltä tarkastettavakseen asiakirjat ja tallenteet, jotka sisältävät tässä momentissa tarkoitettuja tietoja.

31 a §

Valvontatietojen ilmaisukielto

Energiavirasto voi kieltää sitä, joka on läsnä Energiaviraston toimeenpanemassa tarkastuksessa tai jolta Energiavirasto on pyytänyt tietoja tai selvityksiä tässä laissa tarkoitettujen valvontatehtävien hoitamiseksi, antamasta tarkastuksesta tai pyytämistään tiedoista ja selvityksistä tietoa sille, johon tutkinta kohdistuu, tai muulle henkilölle. Ilmaisukielto voidaan antaa asianosaisen edustajalle ja avustajalle silloinkin, kun hän ei ole ollut läsnä tutkinnassa. Kielto on annettava kirjallisena, ja se voidaan antaa enintään kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan.

Ilmaisukiellon edellytyksenä on, että 1 momentissa tarkoitettujen seikkojen ilmitulo tutkinnan aikana voi vaikeuttaa tutkittavana olevan teon selvittämistä taikka aiheuttaa asianosaiselle tai muulle henkilölle vahinkoa tai haittaa. Kielto voidaan määrätä olemaan voimassa tutkinnan päättymisen jälkeenkin, kunnes asia on ollut esillä tuomioistuimen istunnossa, jos 1 momentissa tarkoitettujen seikkojen ilmitulo voi vaikeuttaa muun vielä tutkittavana olevan teon selvittämistä.

Ilmaisukielto on viipymättä kumottava ennen määräajan päättymistä, jos kiellon määrittämisen edellytystä ei enää ole. Kiellon saajalle on ilmoitettava kiellon kumoamisesta.

Rangaistus 1 momentissa säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain (39/1889) 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

31 b §

Tietojen luovuttaminen syyttäjälle liiketoimintakieltoa varten

Energiavirastolla on oikeus ilmoittaa elinkeinonharjoittajan laissa säädettyjen velvollisuuksien olennaisista laiminlyönneistä syyttäjälle liiketoimintakiellosta annetun lain (1059/1985) mukaisen liiketoimintakiellon määräämistä varten.

31 c §

Turvaamistoimen hakeminen

Energiavirastolla on oikeus hakea käräjäoikeudelta seuraamus- tai rikemaksun maksamisen turvaamiseksi omaisuutta asetettavaksi takavarikkoon, josta säädetään oikeudenkäymiskaaren 7 luvussa. Energiavirastoa ei kuitenkaan määrätä asettamaan ulosottokaaren (705/2007) 8 luvun 2 §:ssä tarkoitettua vakuutta.

34 §

Seuraamusmaksun ja rikemaksun täytäntöönpano

Tässä laissa tarkoitettu seuraamusmaksu ja rikemaksu korkoineen ovat suoraan ulosottokelpoisia. Niiden perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007). Seuraamusmaksu ja rikemaksu saadaan kuitenkin panna täytäntöön vain lainvoimaisen tuomion tai päätöksen perusteella. Maksun täytäntöönpanosta huolehtii Oikeusrekisterikeskus. Täytäntöönpanosta voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Markkinaoikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden on ilmoitettava Oikeusrekisterikeskukselle päätöksestään määrätä seuraamusmaksu. Energiaviraston on ilmoitettava Oikeusrekisterikeskukselle päätöksestään määrätä rikemaksu. Markkinaoikeuden on ilmoitettava lisäksi päätöksestään, jolla se on muuttanut Energiaviraston määräämää rikemaksua taikka poistanut sen. Korkeimman hallinto-oikeuden on ilmoitettava lisäksi pää-

töksestään, jolla se on muuttanut markkinaoikeuden määräämää seuraamus- tai rikemaksua taikka poistanut sen.

34 a §

Rikemaksun, julkisen varoituksen ja seuraamusmaksun julkistaminen

Energiaviraston on julkistettava määräämänsä rikemaksu ja antamansa julkinen varoitus sekä markkinaoikeuden määräämä seuraamusmaksu. Seuraamuksen julkistamisesta on käytävä ilmi, onko seuraamuksen määräämistä koskeva päätös lainvoimainen. Jos muutoksenhakutuomioistuimien kumoaa päätöksen, Energiaviraston on julkistettava tieto muutoksenhakutuomioistuimen päätöksestä vastaavalla tavalla kuin seuraamuksen määrääminen on julkistettu.

Energiavirasto ei saa julkistaa määräämänsä rikemaksua tai markkinaoikeuden määräämää seuraamusmaksua, jos julkistaminen saattaisi vakavasti vaarantaa energian tukkumarkkinoiden vakauden tai saattaisi aiheuttaa kohtuutonta vahinkoa seuraamuksen kohteelle.

36 §

Muutoksenhaku Energiaviraston päätökseen

Energiaviraston 3 ja 4 luvun nojalla tehdään päätökseen sekä kansallisena sääntelyviranomaisena 2 §:ssä mainitun Euroopan unionin lainsäädännön nojalla tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa.

Energiaviraston muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun tämän lain nojalla tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Energiaviraston päätökseen toimittaa tarkastus tai antaa virka-apua ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 2014.

Helsingissä 8 päivänä elokuuta 2014

Tasavallan Presidentti
SAULI NIINISTÖ

Elinkeinoministeri *Jan Vapaavuori*